

прѣп. отъ XII в.): отъ грѣцка пазыка въ *словѣньскъ*. р. 2. Изъ пролога на Іоана, ексарха Български, къмъ прѣвода му на Дамаск. богословие, год. 907. (руск. прѣп. XII в.): многи троуды приа строа писмена *словѣньскыи* кѣнигѣ. р. 3. Записка въ лѣтописа на Іоана Малала (руск. прѣп. XV в.) г. 927.: *предложенъ ѿ грѣскѣ ѡзыка въ словѣньскыи при кѣни блгарстѣ* Симеоне сѣѣ Бориши. Зап. при Словата на св. Атанасия Александр. противъ арианитѣ (Руск. прѣп. XV в.), год. 907.: повелѣнемъ княза нашего *Болгарска*, именемъ Симеона преложи ѿ епископъ Константинъ въ *словенскѣ* ѡзыкъ — р. 5. *ibid* всѣ црквни блгарскѣ црствѣи.

Много по-подробни свѣдѣния за езика поне на една часть отъ потомцитѣ на прабългаритѣ ни даватъ *арабитѣ* и за това заслужва при тѣхъ да се спремъ малко повече, ако и тѣхнитѣ показання и да нѣматъ, както ще видимъ, тая голѣма стойностъ, която имъ се отдава по нѣкога (вж. по-долу часть III, 1. критика на изворитѣ).

Познато е, че арабитѣ извѣстно врѣме бѣха най-добритѣ познавачи на свѣта, благодарение на обширнитѣ имъ владѣния, които се протягаха отъ р. Индъ дору до Атлантичния океанъ и обгръщаха така едно пространство много по-голѣмо и отъ онова на римската империя. Двѣ крѣпки връзки съединяваха това огромно царство: *опрата* и *езикътъ*, официалниятъ органъ на администрацията, науката и правосъдието. По натура *скитници*, арабитѣ, слѣдъ Мухамеда, намѣриха пълно удовлетворение на своитѣ скитнишки инстинкти въ далечнитѣ пѣтешествия съ чисто религиозни, научни или търговски цѣли. Арабската поезия е пълна съ похвали на *пктуванията*. Отъ друга страна споредъ думитѣ на пророка зданието на ислама почива на петъ стѣла, петиятъ отъ които е — *посѣщението на светитѣ мѣста* и то не само на Мека, но и на знаменити гробове на пророци, светци, мѣченици, и пр., въ каквато далечна страна и да се намиратъ. И до днесъ всѣка година многобройни кербани потеглятъ дору отъ дѣното на Африка, и отъ всички краища на Азия и мухамеданска Европа къмъ Мека. Колко по-значителни трѣбаше да бѣдатъ тия набожни пѣствия въ най-набожната епоха на ислама. При това не малка роля трѣбва да сѣ играли и нѣкои чисто економични фактори. Мека въ врѣме на повлечение се обръщала въ грамаденъ панаиръ, гдѣто произведенията на три материка се размѣняли. Вроденото влѣчение къмъ далечнитѣ пѣтешествия биде усилено у арабитѣ несъмнено отъ развитието на *търговията*. Необикновенитѣ луксъ на арабскитѣ князески дворци изискваше, за да бѣде удовлетворенъ, често далечни търговски експедиции. Така арабски кербани проникватъ въ вѣтрѣшността на Африка за злато, въ най-далечния азиатски сѣверъ — за скапоцѣнни кожи, дору до Китай, — за коприна, мошусъ и порцеланъ. Обаче не сѣ само чисто религиозни и економични интереси, които подбуждатъ араба къмъ далечни пѣтешествия, въ които кръгозоритѣ му не можеше да не се разширятъ значително. Арабътъ е по природа интелигентенъ и любознателенъ: двѣ качества, които образуватъ основата на всѣки наученъ духъ. Знаменититѣ теологични или юридични школи